

Pedagogik texnologiyalarni qo'llash orqali musiqa san'atiga o'quvchilarning qiziqishni oshirish

Akobir Abdukarim o'g'li Soliyev
Buxoro psixologiya va xorijiy tillar instituti

Annotatsiya: Maqolada maktab o'quvchilarining hissiy tuyg'ularini jalb qilish darsda qulay psixologik muhitni yaratish, charchoqni kamaytirishga va eslab qolgan materialning hajmini va kuchini oshiradigan ixtiyoriy yodlash mexanizmlarini faollashtirishga yordam beradi, shuningdek, boshlang'ich sinflarning zaxira imkoniyatlarini ochishga yordam beradi. Musiqiy tilni samarali o'rganish uchun o'quvchilar o'quv jarayoniga hissiy jihatdan jalb etilishi kerak. Musiqiy vositalar darsda ijobiy muhit yaratish va kichik maktab o'quvchilarini sinfda faol ishlashga jalb qilishning eng yaxshi usuli hisoblanadi. O'quv jarayonida musiqiy komponentdan tizimli va maqsadli foydalanish orqali musiqa tilini o'rganishga bo'lgan motivatsiyani oshirish vositasi ko'rsatib berilgan.

Kalit so'zlar: maktab o'quvchilari, psixologik muhit, usul, metod, musiqa tili, motivatsiya, pedagogik texnologiyalar, musiqa san'ati, pedagogik mahorat

By using pedagogical technologies increase students' interest in the art of music

Akobir Abdukarim oglu Soliyev
Bukhara Institute of Psychology and Foreign Languages

Abstract: In the article, engaging the emotional feelings of schoolchildren helps to create a comfortable psychological environment in the classroom, reduce fatigue and activate voluntary memorization mechanisms that increase the size and strength of the remembered material, and also help to open the reserve capacity of primary grades. In order to learn the musical language effectively, students must be emotionally involved in the learning process. Musical instruments are the best way to create a positive atmosphere in the classroom and to attract young schoolchildren to active work in the classroom. A means of increasing motivation to learn the language of music through the systematic and purposeful use of the musical component in the educational process has been shown.

Keywords: schoolchildren, psychological environment, method, musical language, motivation, pedagogical technologies, musical art, pedagogical skills

Musiqiy komponentni qo'llash orqali maktab o'quvchilarining hissiy tuyg'ularini jalb qilish darsda qulay psixologik muhitni yaratishga, charchoqni kamaytirishga va eslab qolgan materialning hajmini va kuchini oshiradigan ixtiyoriy yodlash mexanizmlarini faollashtirishga yordam beradi, shuningdek, boshlang'ich sinflarning zaxira imkoniyatlarini ochishga yordam beradi.

Musiqiy tilni samarali o'rganish uchun o'quvchilar o'quv jarayoniga hissiy jihatdan jalb etilishi kerak. Musiqiy vositalar darsda ijobiy muhit yaratish va kichik maktab o'quvchilarini sinfda faol ishlashga jalb qilishning eng yaxshi usuli hisoblanadi. O'quv jarayonida musiqiy komponentdan tizimli va maqsadli foydalanish o'quvchilarning hissiy sohasini jalb qilish orqali musiqa tilini o'rganishga bo'lgan motivatsiyani oshirish vositasi bo'lib, bu og'zaki musiqani o'zlashtirish jarayonida musiqiy mahorat va qobiliyatlarni yaxshilashga yordam beradi. nutq, shuningdek, boshlang'ich sinf o'quvchilarining har tomonlama rivojlangan shaxsini shakllantirish.

Talabalarda musiqaga qiziqishni shakllantirish muammosi O'zbekistonning jahon axborot hamjamiyatiga va natijada ko'p madaniyatli makonga integratsiyalashuvi bilan bog'liq bo'lib, u qayta ko'rib chiqish va badiiy ta'limning yangi konseptual asoslarini ishlab chiqishni talab qiladi. Loyiha qo'shiqchilikning musiqiy rangdagi materialini o'zlashtirish jarayoni hissiy tajriba olish bilan uyg'unlashib, o'quvchilarning dunyoqarashini kengaytiradi, shaxsiy imkoniyatlarini ochib beradi va musiqa tili mamlakatimiz xalqlarining ma'naviy qadriyatlarini bilan tanishtiradi.

Zamonaviy ijtimoiy-madaniy sharoitlar bugungi kunda to'liq huquqli ta'limni amalga oshirishni sezilarli darajada murakkablashtirdi. Buning sababi ijtimoiy vaziyatning keskin o'zgarishi, ta'limning ustuvor yo'nalishlarining o'zgarishi, shaxsni rivojlantirish va uning eng yaxshi fazilatlarini shakllantirish uchun ta'lim va san'atdan foydalanish imkoniyatlarining ortishi edi. Ilgari tadqiqotchilarning ushbu sohada ishlab chiqilgan nazariy asoslari va xulosalari ma'lum darajada o'z ahamiyatini yo'qotdi, bu esa yana yangi jihatlar va yo'nalishlarni, shuningdek, ularni amalga oshirishning zamonaviy yondashuvlarini aniqlashga olib keldi.

O'rta umumta'lim muassasasida o'quvchilarning musiqaga qiziqishini shakllantirish muammosining haqiqiy holati juda dolzarb bo'lib bormoqda, chunki u hal etilmagan va etarli darajada o'rganilmagan. Uning o'z vaqtida hal etilishi talaba shaxsiyatining fikrlari va eng yaxshi fazilatlarini bugungi kunda jamiyatda o'zini namoyon qilgan eng buzg'unchi tendentsiyalarni yo'q qilishga yo'naltirish imkonini beradi; o'zini yuqori axloqiy va ma'naviy boy shaxs sifatida "o'zini" saqlab qolish uchun; yuksak badiiy ideallar sari yo'lda o'z-o'zini anglashni targ'ib qilish.

Shu munosabat bilan jadal rivojlanayotgan zamonaviy jamiyat har xil turdagi ta'lim muassasalariga va umuman ta'lim sifatining o'zgarishiga yangi talablarni qo'yadi va bu, ayniqsa, umumta'lim maktablarida, pedagogik jarayonni tashkil etishga,

shuningdek, uning ta'lim natijalari bilan bevosita bog'liq bo'lgan sub'ektlariga nisbatan kuzatiladi.

Amaliy tajriba shuni ko'rsatadiki, maktab o'quvchilarining san'at bilan aloqa qilish ehtiyojlari etarli darajada rivojlanmagan. Bugungi kunda bunday ehtiyoj o'zining an'analari va qadriyat yo'riqnomalarini deyarli butunlay yo'qotdi. Qolaversa, "San'at" ta'lim sohasiga, xususan, musiqaga qiziqish kam. Ba'zi hollarda uning to'liq yo'qligi mavjud.

Buni o'tkazilgan tadqiqot ma'lumotlari, jumladan anketalar, ekspress so'rovlar va intervyular tasdiqlaydi. Shunday qilib, 520 respondentdan 11% bu to'laqonli, barkamol shaxsni shakllantirish uchun zarur va zarur ekanligiga rozi; 18% bu muammoning ahamiyati va dolzarbligini ta'kidlab, bu muammoni butun xalqning ma'naviy-axloqiy salohiyatini yuksaltirishda ko'rmoqda;

Respondentlarning 26 foizi ushbu fan va musiqa darslari o'quvchilarning dam olishini engillashtirish uchun zarur deb hisoblaydilar, chunki bolalar boshqa darslardan juda charchashadi va dam olish har doim qiziqarli, shuning uchun bu holda qiziqish o'z-o'zidan mavjud va bunga ehtiyoj yo'q. uni shakllantirish; 45 foizi davlat maktablarida bu fan va musiqa darslari umuman kerak emas, deb hisoblaydi, chunki bugungi davr talabi boshqa ko'rsatmalarni ham ilgari surmoqda.

Shunday qilib, bir tomondan, ma'naviy boy shaxsni shakllantirishda musiqaning katta tarbiyaviy salohiyati bo'lsa, ikkinchi tomondan, unga qiziqishning yo'qligi (pastligi) va bu jarayonda uni shakllantirish texnologiyalarining yetarli darajada rivojlanmaganligi. Har xil turdagi ommaviy maktablarda o'qitilishi ilgari surilgan muammoning yuqori darajada dolzarbligini ko'rsatadi. Shu bilan birga, ta'lim siyosatini modernizatsiya qilishning ushbu bosqichi unga san'atning sezilarli darajada kirib borishi bilan belgilanadi, bu esa maktab o'quvchilarining rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Ilmiy adabiyotlarni tahlil qilish jarayonida qiziqishning shakllanishini o'rganishga katta ahamiyat berilayotganligi ma'lum bo'ldi, biroq shu bilan birga, o'quvchilarda musiqaga bo'lgan qiziqishni shakllantirish bo'yicha ilmiy izlanishlar olib borilmoqda. fikr, ma'lum darajada, tabiatan parcha-parcha bo'lib, har doim ham "qiziqish" toifasi bo'lishi mumkin bo'lgan talaba shaxsining zaruriy fazilatlarini rivojlantirishga tizimli yondashuvga mos kelmaydi.

Hozirgi vaqtda o'quvchilarning musiqaga qiziqishini rivojlantirish muammosining dolzarbligi yuzaga kelgan qarama-qarshiliklardan dalolat beradi: fan o'qituvchisining turli yoshdagi o'quvchilar bilan o'zaro munosabatlarining o'zgaruvchan tabiati va an'anaviy ta'lim tizimi o'rtasida; sub'ekt-sub'ekt munosabatlarini rivojlantirish va sub'ekt-ob'ekt paradigmasida bolalar bilan muloqot qilish talablari o'rtasida; pedagogik jarayonni tashkil etishning an'anaviy texnologiyasi va o'rta ta'lim muassasasi bitiruvchisini tayyorlashning zamonaviy vazifalari o'rtasida;

musiqa va amaliyotga qiziqishni rivojlantirish zarurati o'rtasida, bu har doim ham uni shakllantirmaydi.

Aniqlangan qarama-qarshiliklar va ularni hal qilish yo'llarini izlash 1-7 sinf o'quvchilarida musiqa qiziqishni rivojlantirish jarayonini tashkil etishning ilmiy asoslangan pedagogik shartlarini aniqlash va sinab ko'rishdan iborat tadqiqot muammosini shakllantirishga imkon berdi.

Ko'rib chiqilayotgan muammoning ahamiyati va dolzarbligi, uning nazariy jihatdan yetarli darajada rivojlanmaganligi, umumiy pedagogik va shubhasiz amaliy ahamiyati "1-7-sinf o'quvchilarida musiqa qiziqishni shakllantirish" dissertatsiya tadqiqoti mavzusini tanlashni belgilab berdi.

Biz ilgari surgan gipotezani sinab ko'rish bo'yicha qo'yilgan vazifalar yechimi uch bosqichda amalga oshirildi.

I bosqich (2024 yil sentyabr - 2024 yil oktyabr) - o'rganilayotgan muammoning holatini tushunish va baholash; tadqiqot muammosining ilmiy, nazariy, amaliy va tashkiliy-uslubiy asoslarini o'rganish va tahlil qilish; innovatsion maktabda o'quvchilarning musiqa qiziqishini o'rganish va rivojlantirish uchun fundamental ahamiyatga ega bo'lgan boshlang'ich nuqtalarni aniqlash; tadqiqot konsepsiyasi o'ylab topilgan va ishlab chiqilgan;

gipotezaning maqsadi, vazifalari va asosiy qoidalari shakllantirildi, uni eksperimental tekshirish usullari aniqlandi;

tajribalarni aniqlash usullari ishlab chiqildi.

II bosqich (2024 yil noyabr - 2024 yil dekabr) - unga kiritilgan barcha nazorat va diagnostik tuzatish funksiyalari bilan pedagogik monitoringni tashkil etish bo'yicha olingan ma'lumotlarni hisobga olgan holda formativ eksperiment o'tkazish;

nazariy, kontseptual va tashkiliy rivojlanish 1-sonli gimnaziya o'quvchilarning musiqa qiziqishini rivojlantirish bo'yicha innovatsion muassasa sifatidagi faoliyatining pedagogik asoslari;

maktab fanining "Musika" fanlari doirasida yaxlit pedagogik jarayonni tashkil etishning optimal sharoitlari va samarali usullarini aniqlash.

III bosqich (2025 yil sentyabr - 2025 yil oktyabr) - tadqiqotning asosiy qoidalari va olingan natijalarni tizimlashtirish, tuzatish va umumlashtirish;

Yakunlash shakllantiruvchi eksperiment;

dissertatsiya tadqiqotining xulosalarini shakllantirish;

metodistlar, musiqa o'qituvchilari va boshlang'ich sinf o'qituvchilari uchun dastur variantlari, uslubiy ishlanmalar, o'quvchilarning musiqa qiziqishini rivojlantirish bo'yicha tavsiyalarni tuzatish va to'ldirish; 1-7-sinf o'quvchilarida musiqa qiziqishni rivojlantirish dasturini nashr etish. Matn va kerakli dissertatsiya tadqiqot materiallarini tayyorlash, amaliy materiallar bilan ishlash.

Tadqiqot natijalari, ilmiy xulosalar va tavsiyalarning ishonchliligi dastlabki qoidalarning uslubiy asosliligi, tadqiqot predmeti, ob'ekti, maqsad va vazifalariga mos keladigan tegishli tadqiqot usullarining butun majmuasidan foydalanish bilan ta'minlanadi. Ommaviy musiqa ta'limi sohasidagi pedagogik tajriba va natijalarni sinovdan o'tkazish natijalari sifatida ishlab chiqilgan qoidalarning qonuniyligini ko'rsatdi, bizda gipotezalar va eksperimental ishlarning ijobiy natijalari mavjud.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. КБ Холиков. Механизмы взаимодействия между психическими и нейронными состояниями. *Science and Education* 5 (6), 178-184
2. КБ Холиков. Психофизиологическая перестройка нейрона во время изучения музыкального произведения. *Science and Education* 5 (6), 123-128
3. КБ Холиков. Музыкальная идея и создание новых идей, его развитие. *Science and Education* 5 (6), 129-136
4. МБО Тошев, КБ Холиков. Правила пользования печатными или электронными вариантами пользования музыкального редактора «финал». *Science and Education* 5 (10), 179-185.
5. МБУ Тошев, КБ Холиков. Совокупность идей и понятий, определяющих стиль написания ноты в компьютерной программе Сибелиус 9. *Science and Education* 5 (10), 171-178
6. КБ Холиков. Особенности организации самостоятельной работы студентов при овладении курсом методики музыкального образования. *Science and Education* 4 (7), 371-377
7. КБ Холиков. Метод динамических адаптации студентов музыкантов к учебному плану в общеобразовательной школе. *Science and Education* 4 (7), 390-395
8. KB Kholikov. Musical pedagogy and psychology. *Bulletin of Science and Education* 99 (21-2), 58-61
9. КБ Холиков. Музыкально компьютерные технологии, «музыкальный редактор» в науке и образовании Узбекистана. *Science and Education* 4 (7), 130-141
10. КБ Холиков. Уровень и качество усвоения предмета музыки, закрепление памяти и способности учащихся. *Science and Education* 5 (2), 452-458
11. КБ Холиков. Обученность педагогике к освоению учащихся сложным способам деятельности. *Science and Education* 5 (2), 445-451
12. КБ Холиков. Обязанности миелина, о левом и правом пороге миелина. *Science and Education* 5 (2), 33-44

13. КБ Холиков. Обязанности миелина, о левом и правом пороге миелина. *Science and Education* 5 (2), 33-44
14. КБ Холиков. Музыкально педагогические приёмы по улучшению освоения учебного материала в школе. *Science and Education* 4 (7), 338-344
15. КВ Kholikov. Methods of musical education through education in universities. *Pedagogy and psychology bulletin of science and education* 2 (3), 66
16. КБ Холиков. Компонент технологии обучения как средство повышения мотивации изучения музыки на среднем этапе общеобразовательной школы. *Science and Education* 4 (9), 228-235
17. КБ Холиков. Диалоговые методы определения тональностей (не по квинтовому кругу). *Science and Education* 4 (7), 198-205
18. КБ Холиков. Некоторые новые вопросы, связанные с применением методов и приёмов музыки в общеобразовательной системе. *Science and Education* 4 (7), 100-106
19. КБ Холиков. Организация учебного сотрудничества в процессе обучения теории музыки младших школьников. *Science and Education* 4 (7), 363-370
20. КБ Холиков. Особенности работы педагога с младшими школьниками по направлению музыки. *Science and Education* 4 (7), 320-326
21. КБ Холиков. Преобразование новых спектров при синхронном использовании методов и приёмов музыкальной культуре. *Science and Education* 4 (7), 107-120
22. КБ Холиков. Возможность использования этнически сложившихся традиций в музыкальной педагогике. *Science and Education* 4 (7), 345-349
23. КБ Холиков. Приёмы формирования музыкально теоретический интересов у детей младшего школьного возраста. *Science and Education* 4 (7), 357-362
24. КБ Холиков. Оценка индивидуальных возможностей по музыке и музыкальных интересов школьника. *Science and Education* 4 (7), 327-331
25. КБ Холиков. Манера педагогической работы с детьми одарёнными возможностями. *Science and Education* 4 (7), 378-383
26. КБ Холиков. Новые мышление инновационной деятельности по музыкальной культуры в вузах Узбекистана. *Science and Education* 4 (7), 121-129
27. КБ Холиков. Измерения непрерывного занятия и музыкальная нейронная активность обучения музыкального произведения. *Science and Education* 4 (7), 312-319
28. КБ Холиков. Сложная система мозга: в гармонии, не в тональности и не введении. *Science and Education* 4 (7), 206-213

29. КБ Холиков. Приёмы анализа и корректировки различных ситуаций, возникающих между преподавателем и учеником в ходе учебного процесса в вузе. *Science and Education* 4 (7), 350-356

30. КБ Холиков. Музыкальность и музыкальная память, непроизвольная перенос энергии к эффективному получению знания на занятиях музыки. *Science and Education* 4 (7), 296-303